

Muonion kunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto alueellisen matkailijaveron toteuttamista koskevassa kuulemisessa ja lausuu seuraavaa.

Yleisiä näkemyksiä matkailijaverosta

Miten suhtaudut alueellisen matkailijaveron käyttöönottoon? Jos kunnilla olisi mahdollisuus ottaa käyttöön alueellinen matkailijavero, näkisitkö veron ajankohtaisena ja edistettävänä toimenpiteenä?

Muoniossa matkailu, etenkin kansainvälinen matkailu, on strategisesti keskeinen elinkeinojen kulmakivi, joka kasvaa tasaisesti. Kysymys matkailijaverosta on ajankohtainen ja koskettaa myös Muonion kuntaa vahvana matkailukuntana.

Muonion kunta suhtautuu varauksellisesti matkailijaveron käyttöönottoon, mutta suhtautuu avoimesti matkailijaveron mahdolliseen jatkovalmisteluun ja selvitysten sekä arviointien tekemiseen. Matkailijavero ei ole ongelmaton, vaikka ajatus siitä, että sillä voitaisiin vahvistaa kuntien tulopohjaa matkailun haittavaikutusten kompensoimiseen onkin kannatettava. Ilman jatkovalmistelua ei saada muodostettua kokonaiskuvaa veron käyttöönoton tai kohdistamisen aiheuttamista tosiasiallisista seurauksista ja vaikutuksista, esimerkiksi suhteessa matkailun tai kunnan verotulojen kasvuun.

Muonion kunnalla ei ole tietoa, miten matkailijaveron kerääminen käytännössä toteutuisi parhaiten tai miten vero voitaisiin kohdistaa eri matkailijaryhmiin tai alueisiin tavalla, joka on tasapuolinen. Muonion kunnan näkemyksen mukaan erilaisten toimijoiden ja majoitusmuotojen mahdollisimman tasapuolinen kohtelu on ensisijaisen tärkeää. Verojen käyttötarkoituksen kirjaaminen lakiin olisi tärkeää, jotta verotulo kohdistuu aidosti kuntaa ja sen matkailua hyödyttäväksi.

Alueellinen matkailijavero voisi parhaimmillaan mahdollistaa sen, että kustannus seuraa kuormitusta siellä, missä matkailijoiden käyttämien palvelujen käyttö on suurinta. On kuitenkin syytä huomioida, että erityisesti Tunturi-Lapissa matkailijat ja esimerkiksi ohjelmapalveluja tarjoavat yritykset tekevät paljon päiväretkiä naapurikuntien alueilla sijaitseviin retkikohteisiin yöpymättä kohteessa, jolloin infran kuormitus ei kohdistu samaan kuntaan, jonne matkailijavero tuloutuu majoitusliikkeen sijainnin perusteella. Esimerkiksi Muonion kunnassa sijaitsevan Pallas-Yllästunturin kansallispuiston Pallaksen alueella vierailee merkittävä määrä päiväretkeilijöitä ympäri vuoden retkeilypuitteita ”kuluttaen”.

Muonion kunta on sitä mieltä, että lähtökohtaisesti matkailun aiheuttamat haitat tulisi kattaa muilla tavoin, kuten esimerkiksi kasvattamalla matkailualueiden osuuksia valtion keräämistä verotuloista; tällä hetkellä matkailun valtiolle tuottamia verotuloja tai osuuksia niistä ei lähtökohtaisesti kohdisteta alueille. Lisäksi on tärkeää, että matkailijaveron kerääminen ei johda tilanteeseen, jossa vastaavasti valtion rahoitusta vähennetään esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouksista, pelastustoimesta, luontopalveluista, liikennepalveluista tai yritysten kehittämis- ja investointiavustuksista. Muonion kunnan näkemyksen mukaan kertyvän verotuoton tulee olla sijaintikunnille tulojen lisäystä, eikä sitä saa vähentää kunnan muista tuloista eikä esimerkiksi koko kuntakentän valtionosuusrahoituksesta. Mikäli veron tarkoitus on kerätä se valtion menojen katteeksi, Muonion kunta ei kannata veron keräämistä. Suorat tulonsiirrot alueelta pois valtiolle eivät tue kuntien tai kuntien elinkeinojen kehittämistä tai kestävä kehityksen tavoitteiden edistämistä.

Veron keräämisen sijaan tai lisäksi olisi tarkoituksenmukaista edistää koko maan kilpailukykyä vahvistavia toimenpiteitä. Matkailun tulisi olla keskeinen Suomen vientituote ja tätä kestävä kasvun polkua olisi tuettava oikealla tavalla. Muonion kunta kannattaa ilman muuta kestävä matkailun viemistä eteenpäin ja edistämistä yleisellä tasolla. Matkailualan toiminnalla on keskeinen merkitys Lapin ja Muonion työllisyyden ja eri toimialojen hyvään kasvutrendiin. Muonion kunta

suhtautuu varauksellisesti toimenpiteisiin, jotka voivat luoda matkailuelinkeinolle kapeampia kestäväen kasvun edellytyksiä. Matkailijaveron toteutuessaan ei saisi tahattomasti vääristää kilpailua, ja sen valvontaan olisi myös kiinnitettävä huomiota.

Mitä hyötyjä ja haittoja tällaisesta verosta olisi? Entä mitä mahdollisia ongelmia matkailijaveroon voisi liittyä?

Muonion kunnan mielestä valmisteilla olevaan matkailijaveroon liittyy sekä hyötyjä että haittoja. Matkailijaveron voi parhaimmillaan laajentaa kunnan tulopohjaa, parantaa alueen infran laatua ja se voi toimia välineenä säädellä tarvittaessa matkailijoiden määrää sekä ohjata matkailijoita kestävämpiin valintoihin vahvistaen alueen matkailun sosiaalista hyväksyttävyyttä.

On totta, että erityisesti Lapin matkailu kasvaa ja kasvu haastaa myös erityisesti kuntien ja alueiden infrastruktuuria. Lisätulot verotuksen kautta siten kasvattaisivat tietenkin myös kuntien tulopohjaa myönteisesti ja etenkin aikana, kun muun muassa valtionosuusuudistuksen toteutumiseen liittyy epävarmuustekijöitä ja yleisesti julkisen puolen rahoituksen kehitys luo epävarmuutta. Sosiaalisen hyväksynnän lisäämisen kannalta matkailijaverolla voisi olla myös myönteinen vaikutus etenkin niillä alueilla, joilla matkailun kasvu on ollut erityisen nopeaa ja esimerkiksi palvelu- ja infrarakenteet eivät ole pysyneet kasvun kanssa samassa tahdissa. Verotuloja infran tai esimerkiksi joukkoliikenteen kehittämiseen kohdentamalla voidaan tukea yritysten toimintaympäristöä.

Matkailijaveroon liittyvinä haasteina voidaan pitää ainakin sitä, että veron keräämisestä aiheutuu hallinnollista ja järjestelmäteknistä työtä sekä kustannuksia kunnille ja niille alueen toimijoille, jotka veron keräämisen suorittaisivat. Haasteena voidaan pitää myös sitä, miten veron kerääjien vastuut ja velvollisuudet määritellään ja miten verotus saadaan kohtelemaan kaikkia toimijoita ja alueita tasapuolisesti kilpailukykyä heikentämättä ja segregaatiota kasvattamatta. Jos kunnilla säilyy päätös verotuksen käyttöönotosta tai veron määrästä, voivat alueet asettua eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden alueellisia eroavaisuuksia kasvattaen ja hintakilpailua vauhdittaen.

Yhtenä haittavaikutuksena voidaan pitää myös Suomen imagon kärsimistä ja mielikuvaa Suomesta matkailumaana tai sijaintina harjoittaa matkailuliiketoimintaa. Ravitsemus- ja majoituspalvelujen kokonaisveroaste on Suomessa jo valmiiksi korkea; Suomessa majoituksen arvonlisävero on EU:n toiseksi korkein. Sekä kotimaan että ulkomaan matkailijalle Suomi on jo hintatasoltaan verrattain kallis matkakohde ilman veroakin.

Yksi keskeisimmistä ongelmista on Suomen verotekniset käytännöt ja verojen yleiskatteellisuus, jonka vuoksi uuden verolajin tosiasiallinen kohdentaminen nähdään haastavaksi.

Miten suhtaudut veron kokeiluluonteiseen? Miten ja millä tavoin kokeilu olisi toteutettavissa? Mitä veron kokeilulla haluttaisiin saavuttaa?

Muonion kunta kannattaa, että matkailijaveroa jatkovalmistellaan ja mahdollisesti myös kokeillaan ennen sen laajempaa käyttöönottoa niillä matkailualueilla tai paikkakunnilla laajasti ympäri maata, joissa tähän halukkuutta on olemassa. Kokeilujen kautta eteneminen on Muonion kunnan näkemyksen mukaan kannatettavaa. Pilotointia puoltaa myös se, että Suomessa matkailijaveron ei ole vielä koskaan kerätty ja uudistus olisikin näin historiallinen. Lisävalmistelusta ja mahdollisesta kokeilusta on hyvä kerätä laajasti tietoa ja kokemuksia jatkojalostamista varten. Mikäli valmistelua jatketaan tai veroa pilotoidaan, olisi tätä varten syytä koota arviointiryhmä, jossa on mukana myös yrittäjäedustus.

Mahdollisen kokeilun tavoitteena voisi olla tiedon ja kokemusten kerääminen matkailijaveron hyödyistä ja haitoista, kustannuksista ja tuotoista, sen vaikutuksista, laajemmasta sovellettavuudesta, valvonnasta ja seurannasta. Matkailijaveron keräämisen tavoitteet tulisi olla

selkeät, sanoitetut ja samankaltaiset kaikkialla. Myös vertaistietoa (ulkomailta ja EU:n sisältä) olisi hyvä kerätä laajemmin pilotointiselvityksen aikana tai sen tueksi.

Veron tavoite ja suuruus

Minkälaisia tavoitteita matkailijaverolla olisi? Miksi matkailijaveron otettaisiin käyttöön kunnassa ja mitä sillä haluttaisiin saavuttaa?

Päätavoitteena tulisi olla matkailun sosiaalisen hyväksyttävyyden parantaminen, yritysten toimintaedellytysten parantaminen, infran laadun kohentaminen ja matkailun tuomien haittavaikutusten kompensointi (esim. infran kestäväyttäminen).

Mitä kestävä matkailun tavoitteella tarkoitetaan ja miten matkailijaverolla edistettäisiin tätä tavoitetta?

Sosiaalinen kestävyys:

Matkailijaveron mahdollisesti lisäisi sosiaalista hyväksyttävyyttä etenkin alueilla tai paikkakunnilla, jossa matkailun kasvu on ollut merkittävää/nopeatempoista eikä infra ole pysynyt kasvun perässä. Tosin on huomioitava, että matkailun sosiaalinen hyväksyttävyys ei itseisarvoisesti tämän veron myötä lisäänty, vaan kaupungeilla ja kunnilla on myös muita keskeisiä mahdollisuuksia tai velvollisuuksia kasvattaa sosiaalista hyväksyttävyyttä: esimerkiksi Muonion kunnassa on laadittu maa- ja asuntopoliittinen ohjelma, jossa tähän on otettu kantaa. Keskeisessä roolissa sosiaalisen hyväksyttävyyden osalta onkin mm. asunto- ja maankäyttöpolitiikka sekä kunnan kaavoituspolitiikka ja kaavoituksesta tai vesi-infrasta perittävät maksut. Sosiaalisen hyväksynnän kasvattamisen aspektina on tunnistettava näkökulma, että sosiaalinen hyväksyttävyys lisääntyisi paikallisten keskuudessa varmasti etenkin tapauksissa, jossa verotus ei kohdistuisi kaikkiin matkailijaryhmiin samankaltaisena.

Taloudellinen kestävyys:

Matkailijaveron kasvattaisi itsessään instrumenttina kunnan verotulopohjaa. Mutta on huomioitava, voisiko se samalla pohjaa jo olemassa olevalta verotulopohjalta tai muulta rahoitukselta. On syytä ennakkoon arvioida veron vaikutuksia yritysten investointihalukkuuteen tai yhteisöverokertymään.

Ekologinen kestävyys:

Mikäli verotuottoja kohdennettaisiin esimerkiksi luonnon ennallistamiseen, infran kestäväyttäminen tai kestävä liikunnan kehittämiseen, tukisi vero alueiden ekologista kestävyttä. Muonion kunnan mielestä varsinaisen matkailijaveron sijasta lainsäädännöllä voitaisiin mahdollistaa kevyempien työkalujen käyttöönottoa kunnissa, esimerkiksi vapaaehtoisten maksujen keräys, jolla saataisiin kohdistettua tulot niihin ennalta päätettyihin kohteisiin, joissa käyttöpainetta ja kestävyysvajetta on.

Minkä suuruinen matkailijaveron olisi perusteltu?

Veron tulisi olla euromääräinen, kiinteä ja maltillinen. Kunnan tulee saada itse vapaasti päättää mahdollisen veron käyttöönotosta ja sen suuruudesta lainsäädännössä asetetun vaihteluvälin puitteissa.

Veron soveltamisala

Mihin majoitusmuotoihin veron tulisi kohdistua? Entä mihin sen ei tulisi kohdistua?

Veron tulisi kohdistua kaikkiin lyhytaikaisiin majoitusmuotoihin tasapuolisesti: hotelli-, hostelli-, huoneistohotelli, lomahuoneistot ja -mökkit, leirintäalueet sekä alustapalvelujen kautta tapahtuva lyhytvuokraus (esim. airbnb, booking jne).

Sukulaisten ja ystävien luona majoittuminen on yksi keskeinen majoittumismuoto ja matkailijaryhmä, jolta veroa ei todennäköisesti ole mahdollista periä.

Veron alueellinen soveltaminen

Tulisiko vero olla mahdollista ottaa käyttöön alueellisesti yksittäisissä kunnissa?

Lähtökohtaisesti Muonion kunta kannattaa sitä, että kunnat saisivat itse päättää veron käyttönotosta; tosin on tunnistettava, että myös tämä voi aiheuttaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti polarisoitumista ja negatiivisia sivuvaikutuksia, jopa kilpailullisia jännitteitä. Tätä vapaaehtoisuutta olisi punnittava osana kattavaa jatkovalmistelua sekä mahdollista pilotointia.

Tulisiko veroa olla mahdollista soveltaa vain osaan kunnan alueista (esimerkiksi vain keskusta-alueella)?

Muonion kunnan näkemyksen mukaan veroa tulisi soveltaa koko kunnan alueella, jotta vältetään muun muassa kilpailun vääristämiseltä.

Tulisiko veroa olla mahdollista soveltaa vain osan aikaa vuodesta kuten sesonkiaikoina?

Jos matkailijaverolla halutaan vastata kysymykseen siitä, miten tällä kompensoidaan matkailun aiheuttamaa infrainvestointitarpeita, Muonion kunta näkee, että sen kerääminen olisi kohdennettava ympärivuotisesti. Muoniossa kansainvälinen ja kotimainen matkailusezonki painottuvat eri vuodenaikoihin, erilaisiin palveluihin, aktiviteetteihin ja ”infran kulutukseen”.

Missä määrin kunnille tulisi jättää mahdollisuuksia valita veron soveltamiseen liittyviä yksityiskohtia?

Lähtökohtaisesti on kannatettavaa, että kunnilla olisi mahdollisuus soveltaa yksityiskohtia, mutta jonkinlaiset reunaehdot verotukselle olisi syytä olla luotuna sekaannuksien, jännitteiden tai ristiriitaisuuksien välttämiseksi. Saman maakunnan sisällä tilanne voi mennä monimutkaiseksi, jos kunnissa on erilaiset veroprosentit tai veron soveltamiskäytännöt. Tämä haastaa käytännössä sekä yrittäjiä että matkailijoita ja voi luoda myös alueimagollisesti negatiivisia ilmiötä. Toisaalta, kunnissa ja alueilla on hyvin erilaisia tarpeita matkailijaveron keräämiseen tai siihen, kuinka paljon tällä tulisi ”kompensoida” kasvanutta matkailua, esimerkiksi Muonion kunnan tilanne on kasvun suhteen hyvin toisenlainen kuin esimerkiksi Rovaniemen, jossa kasvu on ollut nopeampaa ja sen vaikutukset infraan varmasti kiistattomammat.

Kunnille tulisi jättää laajasti mahdollisuus päättää veron soveltamiseen liittyvistä yksityiskohdista. Valtion tulisi kuitenkin päätöksillään varmistaa, että vero kohdistuu tasapuolisesti kaiken tyyppisiin majoituksiin.

Verotuotto

Verovelvolliset, verotusmenettely ja veronkanto

Veronkeräyksen toteuttamisesta ei saa tulla yrityksille ja alueen toimijoille tai kunnille liian isoa työmäärää tai kohtuuttomia kustannuksia.

Alueellisen matkailijaveron taloudelliset vaikutukset

Minkälainen merkitys matkailulla on kunnille?

Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Muonion kunnalle ovat merkittäviä. Muonion matkailutulo on yli 40 milj. euroa vuosittain ja matkailu työllistää suoraa yli 200 htv:ta. Se tuottaa kerrannaisvaikutuksia muillekin aloille, kuten palvelu-, tapahtuma- ja kulttuuritarjontaan, katukuvaan sekä rakentamiseen. Matkailun merkitys monipuolisten liikenneyhteyksien ylläpitäjänä

on esimerkiksi vientiyritysten näkökulmasta keskeinen ja matkailu kasvattaa myös kunnan kansainvälistä tunnettuutta investointien, uusien yritysten ja osaavan työvoiman näkökulmasta

Miten matkailijavero vaikuttaisi kunnan matkailumääriin ja vetovoimaan?

Tätä on tosiasiallisesti vaikea arvioida, ilman tai ennen kattavaa jatkovalmistelua tai pilotointivaihetta. On tärkeää, että mikäli veroa kerätään, näkyy se konkreettisesti laadukkaampana ja kehittyvänä infrana.

Miten arvioit matkailijaveron vaikuttavan alueen yrityksiin ja asukkaisiin?

Matkailijaverolla arvioidaan olevan alueen toimijoita työllistävä vaikutus ja kunta esittää, että jos pilotointivaihe toteutetaan, arviointiryhmään otetaan mukaan myös yrittäjäedustus.

Asukkaat todennäköisesti kannattaisivat matkailijaveroa, jos verotulot kyettäisiin ohjaamaan läpinäkyvästi tiettyihin matkailusta aiheutuviin kuluihin tai haittavaikutuksiin ja sillä voitaisiin tuottaa laadukkaampaa infraa tai palveluja myös kunnan asukkaille. Matkailuelinkeino hyödyttää kunnan vakituisia asukkaita ja samoja palvelutarpeita käyttävät kunnan vakituiset asukkaat. Esimerkiksi Tunturi-Lapin alueella on kiistattomasti tunnistettavissa, että asukaslukuun suhteutettuna alueella ei olisi näin kattavia palveluita olemassa, mikäli alueella ei olisi vahvaa matkailutoimialaa.

Miten näet vaikutusten riippuvan siitä, ottavatko lähialueen kunnat matkailijaveron käyttöön ja minkälaisena?

Muonion kunta arvioi, että mikäli matkailijaveron käyttöönoton suhteen ilmenee vaihtelevuutta seutukunnan alueella, on tällä vaikutusta alueiden vetovoimaisuuteen ja kenties myös negatiivisessa mielessä eripuraisuuteena.

Miten arvioit matkailijaveron suhdetta muihin matkailuun tai majoitustoimintaan kohdistuviin veroihin?

Eittämättä tämä kuormittaa yleisesti tiukkaa verotuslinjaa. Mikäli matkailijavero otetaan käyttöön, tulee huomioida se, ettei samanaikaisesti nosteta muita alaan kohdistuvia veroja – yhteisvaikutusten arviointi on jatkovalmisteluvaiheessa keskeistä.

Muut huomiot

Mitä muita näkökohtia alueellisen matkailijaveron valmistelussa tulisi huomioida? Miten muuten haluat kommentoida matkailijaveron valmistelua?

Muonion kunta kysyy, onko selvitetty kattavasti, että matkailijavero todella paras tai kestävin vaihtoehto perusinfraan ylläpitämiseksi matkailuvetoisilla alueilla? Tulisiko tosiasiallisesti matkailun peruspalveluita ja perusinfraa kuluttava luonne huomioida osana valtionosuusjärjestelmää, esimerkiksi vos-kriteeristössä? Esimerkiksi Lapin kasvun keskeinen haaste, niin väestöllinen kuin elinkeinotoiminnan näkökulmasta peilattuna, on suuret välimatkat, harvaan asuttu alue sekä saavutettavuuskysymykset. Kunnan kannalta olisikin kestävämpää, että esimerkiksi harvaanasutun alueemme erityispiirteet huomioitaisiin em. rahoituksessa sekä mm. esimerkiksi korvamerkittynä momentteina hyvinvointialueen rahoituksessa. Kenties tiestöinfraan ylläpitämiseksi ja korjausvelan taltuttamiseksi olisi tehokkaampi ja täsmällisempi tapa olemassa esimerkiksi tietullien pilotoinneissa.